

Bildande av naturreservatet Isternäset i Kristianstads kommun (2 bilagor)

Uppgifter om naturreservatet

<i>Naturreservatets namn</i>	Isternäset
<i>Kommun</i>	Kristianstad
<i>Socken</i>	Heliga Trefaldighets församling, Kristianstad
<i>Fastigheter</i>	Kristianstad 4:1 Del av Kristianstad 4:2 Del av Härlöv 50:25
<i>Koordinater</i>	x = 139580, y = 621321
<i>Lägesbeskrivning</i>	Ca 1,5 km NV Kristianstads järnvägsstation. Topografisk karta: 3D Kristianstad SO Registerkarta: 3D2j Kristianstad (033 29)
<i>Gränser</i>	Området är markerat med svart punktstreckad linje på bilagda karta.
<i>Areal därav landareal</i>	ca 107 ha, varav 6 ha vattendrag och fd telgebruksdammar 101 ha
<i>Markägare</i>	Kristianstads kommun Statens järnvägar
<i>Förvaltare</i>	Kristianstads kommun

Länsstyrelsens beslut

Med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (MB) förklarar länsstyrelsen det område som utmärkts med kraftig svart punktstreckad linje på bifogad karta (bilaga 1) som naturreservat.

För att trygga syftet med naturreservatet skall de föreskrifter gälla, som anges nedan med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ MB samt 3 och 21 §§ förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken mm.

Syftet med reservatet

Syftet med reservatet är att bevara

- välhävdade strandbetesmarker med lång hävdkontinuitet, av betydelse för flera hävdberoende, hotade och hänsynskrävande djur- och växtarter
- ett våtmarksområde av internationellt intresse
- ett område av stor betydelse ur undervisningssynpunkt och för allmänhetens friluftsliv.

Föreskrifter

A. Föreskrifter med stöd av 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i markägares och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom reservatet

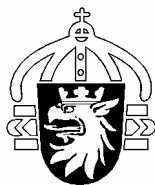
Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet **att**:

1. bedriva täkt (inklusive husbehovstäkt) av vad slag det vara må, eller utföra schaktning, dikning, dämning, muddring, fyllning eller tippning av något slag,
2. anordna upplag av vad slag det vara må,
3. utföra hägnader utöver erforderliga stängsel för betesdrift,
4. ändra florans eller faunans sammansättning genom att inplantera för området nya arter,
5. använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel eller tillföra växtnäringsämnen, kalk eller jordförbättringsmedel,
6. dra fram luftledning, utöver befintliga ledningar vid tidpunkten för reservatets avsättande,
7. uppföra mast eller motsvarande,
8. anbringa tavla, plakat, affisch, skylt, inskrift eller därmed jämförlig anordning, nödvändiga informationstavlor och gränsmärken undantagna.

Vidare är det förbjudet att utan länsstyrelsens tillstånd:

9. uppföra byggnad,
10. anlägga vägar och stigar,
11. bedriva jakt efter fågel.

Ovannämnda föreskrifter utgör ej hinder mot att vidtaga sådana åtgärder som tidigare kan ha

bestämts i utlåtanden angående Nedre Helgeåns regleringsföretag från 1936 och regleringsföretag beträffande Härlövsängarleden från 1985 eller eljest enligt miljöbalken. Föreskrifterna utgör ej heller hinder mot att vidta sådana åtgärder som krävs för drift och underhåll av vid tidpunkten för beslutet befintlig banvall vid järnväg, befintlig väg med tryckbankar (Härlövsängarleden), jordförlagd telekabel i områdets södra del samt befintliga luftledning. Vid sådana åtgärder skall samråd ske med länsstyrelsen. Vid akuta reparationsbehov får samråd ske i efterhand. Föreskrifterna utgör ej heller hinder mot att vidtaga åtgärder för skötsel av reservatet i enlighet med av länsstyrelsen fastställd skötselplan. Länsstyrelsen kan med stöd av 7 kap 7§ MB meddela dispens från ovan angivna föreskrifter om det finns särskilda skäl.

B. Föreskrifter med stöd av 7 kap 6 § miljöbalken om markägares och annan sakägares skyldighet att tåla visst intrång

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken är skyldig att tåla att följande åtgärder vidtas inom området för att tillgodose ändamålet med reservatet, nämligen

1. utmärkning av, skyltning till och upplysning om reservatet,
2. röjning, avverkning av träd, buskar och vassar samt slätter, bränning, markfräsning m.m. så som närmare anges i skötselplanen,
3. skötsel av betesmarker innefattande betesdrift inklusive upprättande och underhåll av stängsel så som närmare anges i skötselplanen,
4. utförande av enkla anordningar för friluftslivet enligt av länsstyrelsen fastställd skötselplan.

C. Föreskrifter med stöd av 7 kap 30 § miljöbalken, om ordningen samt rätten att färdas och vistas i reservatet.

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar skall förbud gälla att:

1. anbringa tavla, plakat, affisch, skylt, inskrift eller därmed jämförlig anordning, dock att förvaltaren får lämna tillstånd till detta i samband med tipstävling eller liknande,
2. tälta, ställa upp husvagn, campingbil eller motsvarande,
3. på störande sätt använda radio, grammofon, bandspelare eller dylikt,
4. framföra moped,
5. göra upp eld annat än i medhavd grill eller i stormkök,
6. under hela året medföra okopplad hund,
7. utföra vetenskapliga eller andra undersökningar som kan störa naturmiljön, dock att reservatsförvaltaren äger medge sådana undersökningar,

8. beträda område som markerats på kartan till beslutet under perioden 15 mars - 15 juli (gäller ej brukare av området), dock att reservatsförvaltaren kan medge undantag i samband med utförande av vetenskapliga eller andra undersökningar,
9. bedriva fiske ifrån båt i Helgeå inom särskilt markerad del av Helge å inom reservatet under perioden 15 mars - 15 juli.

Föreskrifterna skall ej utgöra hinder för åtgärder i samband med reservatets skötsel i enlighet med fastställd skötselplan.

D. Föreskrifter med stöd av 3 och 21 §§ förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken mm om skötselplan

Skötselplan. Markdisposition, skötsel och vård samt anläggning och underhåll av anordningar för allmänheten skall ske enligt anvisningarna i skötselplanen, som fastställs av Länsstyrelsen i särskilt beslut denna dag.

Förvaltare av reservatet skall vara Kristianstads kommun. Vid förvaltningen ska samråd fortlöpande ske med markägare, berörda myndigheter och övriga berörda.

Beskrivning av området

Isternäset är ett våtmarksområde beläget på Kristianstadsslätten. Området gränsar mot järnvägen och Västra fäladen på Näsby fält i norr, Härlövsängarleden i öster, avfallsdeponin på f.d Härlövs ängar i söder samt mot Lillö kungsgårds marker i väster. I västra kanten av reservatet flyter Helgeå. I söder går en större kraftledning genom området. En mindre markväg leder genom reservatet från nordost mot sydväst. I områdets sydöstra del finns några dammar som är rester efter lertäkter för tegeltillverkning.

Delar av området bildades i samband med att Helgeån bröt en ny åfåra vid Yngsjö 1775. Stora delar av området översvämmas årligen, främst under senhösten och våren. Den årliga vattenamplituden uppgår till ca 1,4 m. Partier som ej översvämmas har till stor del varit uppodlade. Övrig mark har till största delen använts som betesmark.

Vegetationen präglas av de naturliga översvämningsförhållandena. Högre belägna partier är till stor del gammal åkermark med friskängsvegetation dominerad av bland annat tuvtåtel, rödven, röllika, brunört, ogräsmaskrosor, vitklöver, rödklöver och käringtand. Den gamla åkermarken avlöses i lägre belägna partier av landstrand med fuktängar av tuvtåteltyp. I lägre stråk förekommer även låg- och högstarmader. Lågstarrzonen har en krypven- och mannagräsdominerad vegetation. I upptrampade partier finns brunskära, sumpnoppa, åkerpilört, bitterpilört, rödlånke och sumpfräne. Isternäsets centrala delar ligger inom madens högstarrzon, som i mindre våta delar domineras av vasstarr och i våtare partier av vasstarr och bunkestarr.

Buskskiktet utgöres huvudsakligen av spridda videbuskage, främst vid reservatgränsen i öster

och söder.

På Ister näset finns enstaka träd finns i anslutning till gamla tomter. Mer slutna trädbestånd förekommer även i närheten av tegelbruksdammarna vid reservatets södra gräns.

Vegetationen är intressant ur kulturhistorisk synpunkt mot bakgrund av att Linné besökte Ister näset vid ett par tillfällen under 1749 för att söka efter sprängört. Linné fann bland annat klotgräs, gullstånds, krypfloka, sylört, sjöranunkel, vattenstakra, vattenmärke, pipstakra och jättegröe. Klotgräs har ej påträffats i området under modern tid. I övrigt finns de arter Linné fann kvar än idag.

Lillöområdet är mest känt för sitt rika fågelliv och utgör ett av nedre Helgeåns våtmarksområdes främsta lokaler för den hävdade strandängens vadare och änder. I området häckar bland annat rödspov, storspov, tofsvipa, rödbena, enkelbeckasin, skedand,årta och gulärta. Lillöområdet har stor betydelse för rastande änder, gäss och vadare. Flera häckande rovfågelarter utnyttjar ängarna för födosök t.ex glada, tornfalk, brun kärrhök och ormvråk. Under hösten och vintern jagar havsörn, fjällvråk och blå kärrhök regelbundet i reservatet. Undersökningar utförda under 1995 visar att området hyser ett tiotal ovanliga marklevande skalbaggsarter.

Reservatet utgör en del av ett område av riksintresse för naturvård enligt Naturvårdsverkets beslut den 7 februari 2000 enligt 3 kap 6 § MB (område NL 31, Helgeåns nedre del). Vidare ingår det i område som är upptaget som internationellt värdefullt våtmarksområde enligt Ramsarkonventionen (Convention on Wetlands). Området är av regeringen förklarat som särskilt skyddsområde (SPA-område) enligt Rådets direktiv 79/409/EEG om bevarande av vilda fåglar och ingår därmed i nätverket Natura 2000.

Ärendets handläggning

Blackan och Ister näset föreslogs få ett naturreservatförordnande i länets natur- och kulturmiljöprogram 1996.

Kristianstads kommun har begärt att länsstyrelsen skall bilda naturreservat på den kommunägda marken på Ister näset. Kommunen ansåg det vara önskvärt att även angränsande områden på Blackan och delar av Näsby fält får ingå i reservatsområdet.

Förslag till föreskrifter och skötselplan har utarbetats. Sakägare har beretts tillfälle att lämna synpunkter över förslaget.

Riksantikvarieämbetet avstyrker förslaget till bildande av naturreservat. Lillö kungsgård ingår i en grupp av statligt ägda fastigheter där sannolikt 16 § förordningen om statliga byggnadsminnen mm (SFS 1988:1229) kommer att gälla och att det därför redan ligger i regeringens intentioner att hela fastigheten, inklusive större delen av det aktuella området skall ges ett särskilt skydd som värdefull fastighet. Däremot instämmer i sak beträffande markutnyttjande och hävd för området i fråga. Riksantikvarieämbetet har för avsikt att upprätta ett förslag till skyddsföreskrifter för Lillö kungsgård, men för närvarande finns inget sådant färdigt. Fastighetsverket avstyrker förslaget och åberopar samma skäl som Riksantikvarieämbetet. Fastighetsverket instämmer i sak till föreslagen markanvändning, dock med vissa invändningar.

Länsstyrelsen godtar de skäl som Riksantikvarieämbetet och Fastighetsverket anför beträffande marker tillhörande Lillö kungsgård. Länsstyrelsen förutsätter därvid att de åtagande som Sverige gjort beträffande Ramsarkonventionen och de mål beträffande markutnyttjande och hävd som framgår av det ursprungliga remissförslaget, tillgodoses genom de skyddsföreskrifter som avses bli utarbetade.

Föreliggande förslag till reservat omfattar således ej marker som tillhör Lillö kungsgård. Befintliga anordningar inom kungsgårdens marker som har betydelse för tillgängligheten av reservatet förutsätts även fortsättningsvis kunna utnyttjas, ex.vis, parkeringsplatsen väster om ån och möjligheten att från denna ta sig till fots till reservatet.

Remissynpunkter som berör Lillö kungsgårdsdelen av reservatsförslaget redovisas inte i det följande.

Med anledning av framförda synpunkter har revideringar gjorts beträffande reservatsavgränsning, åtgärdsförslag angående rekreation och rörligt friluftsliv samt reservatsföreskrifter.

Kommunen ser det som naturligt, att i egenskap av markägare till större delen av området, gå in och fungera som förvaltare. Den ekonomiska ansvarsfördelningen bör tas upp i överläggningarna om det samlade naturvårdsarbetet inom Kristianstads kommun.

Sydkraft har inget att erinra mot det planerade reservatet under förutsättning att åtgärder för drift och underhåll av den dubbla 50 kV:s luftledningen genom reservatet kan utföras. Telia har inget att erinra mot förslaget under förutsättning att man även framledes kan utföra erforderliga grävningsarbeten för att åtgärda eventuella kabelfel på den jordförlagda telekabel som berör den sydligaste delen av området.

Skånes Ornitologiska Förening, efter samråd med Nordöstra Skånes Fågelklubb, tillstyrker förslaget med följande erinringar rörande Isternäsdelen: För uppföljning av skötselåtgärdernas effekt måste regelbundet återkommande inventeringar av den hävdgynnade fågelfaunan genomföras. Vidare anser föreningen att den långsiktiga målsättningen att med tiden helt avveckla den stora luftledning som löper över reservatets södra del tydligt skall uttryckas i skötselplaneförslaget. Luftledningen har behandlats i samband med målformuleringarna för berört skötselområde i skötselplanen.

Skånes Naturvårdsförbund och Naturskyddsföreningen i Kristianstad på Länsstyrelsen har inga erinringar mot förslaget.

Skäl för beslut

Isternäset är zoologiskt intressant som biotop för flera sällsynta och hotade fågelarter. Vegetationen är av allmänekologisk betydelse genom sina stora regelbundna, naturligt översvämmade strandängar med lång hävdkontinuitet. I området förekommer flera hotade och hänsynskrävande arter. Faunan är känslig för ingrepp och störningar i markanvändning och är beroende av hävd.

Området är naturskönt och är, genom sitt läge nära Kristianstad, av betydelse för allmänhetens friluftsliv. Reservatet är kulturhistoriskt intressant genom Linnés dokumentation från 1749. Området är betydelsefullt ur undervisningssynpunkt.

Av ovan redovisade skäl och med syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer samt för att återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter bör det angivna området avsättas som naturreservat.

Länstyrelsen gör den bedömningen att föreskrifterna om vad allmänheten har att iaktta inom naturreservatet är av så begränsad omfattning att de inte innebär något allvarligt försvårande av områdets utnyttjande i enlighet med vad som annars gäller enligt allemansrätten.

Förordnandet är förenligt med grundläggande bestämmelser för hushållning med mark- och vattenresurser samt kommunens översiktsplan.

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, miljödepartementet, se bilaga 3.

I den slutliga handläggningen av detta ärende har deltagit landshövding Bengt Holgersson, beslutande, Anna-Lena Båth, förvaltningsenheten, Stefan Malmberg, samhällsbyggnadsenheten, samt från miljöenheten Ann-Christine Vösu, miljödirektör, Thomas Romberg, länsantikvarie, Elisabeth Hellmo, naturvårdsdirektör, och Hans Cronert, föredragande.

Bengt Holgersson

Hans Cronert

Bilaga 1   Karta med reservatets avgränsning
Bilaga 2   Hur man överklagar

SÄNDLISTA

Naturvårdsverket, 106 48 Stockholm
Riksantikvarieämbetet, Box 5405, 114 84 Stockholm
Fastighetsverket, Box 254, 751 05 Uppsala
Banverket, Box 366, 201 23 Malmö
Boverket, Box 534, 371 23 Karlskrona
SGU, Box 670, 751 28 Uppsala
Statens Järnvägar, Fastighetsdivision Syd, Box 345, 201 23 Malmö
Vägverket, Region Syd, Box 543, 291 25 Kristianstad
Lantmäterimyndigheten, Lantmäteriet, Box 50590, 202 15 Malmö
Polismyndigheten i Skåne, Polisområde Nordöstra Skåne, Box 545, 291 25 Kristianstad
Skogsvårdsstyrelsen i Södra Götaland, Box 234, 291 23 Kristianstad

Kristianstads kommun, kommunstyrelsen, Rådhuset, 291 32 Kristianstad
Sydkraft AB, 217 01 Malmö
Telia AB, Region Syd, 205 21 Malmö
Nedre Helgeåns Fiskevårdsområde c/o Nils Hofman, Gärdesvägen 7, 289 50 Hanaskog
Nedre Helgeåns regleringsföretag, c/o Kristianstads kommun

Kopia till

Byggnadsnämnden i Kristianstads kommun, Rådhuset 291 32 Kristianstad
Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Kristianstads kommun, Rådhuset, 291 32 Kristianstad
Stadsingenjörskontoret i Kristianstads kommun, Rådhuset, 291 32 Kristianstad
C4 Teknik, Kristianstads kommun, Rådhuset, 291 32 Kristianstad
Ekomuseum Kristianstads Vattenrike, Kristianstads kommun, 291 32 Kristianstad
Region Skåne, Natur och Miljö, Stortorget 9, 252 20 Helsingborg
Regionmuseet i Kristianstad, Box 134, 291 22 Kristianstad
Lantmäteriverket, Kartredaktionen, 801 82 Gävle
Sven Gunnarsson, Lantmäterimyndigheten i Kristianstad, Box 302, 291 23 Kristianstad
Skånes Naturvårdsförbund, Box 1013, 221 04 LUND
Skånes Ornitologiska Förening, c/o Stefan Cherrug, Floragången 2 D. 212 21 Malmö
Naturskyddsföreningen i Kristianstad c/o Christer Neideman, Hammarspyntvägen 63, 291 50
Kristianstad
Nordöstra Skånes Fågelklubb c/o Åke Svensson, Norregatan 17, 289 00 Knislinge
Lars och Gun Göransson, Nosabyvägen 228, 291 47 Kristianstad
Per Åsheim, Lillö Kungsgård, 291 61 Kristianstad
Miljöenheten (kulturmiljö, naturresurs, miljöövervakning)
Naturvårdsregistret, Christer Persson
Rättsfunktionen
Planfunktionen
Lantbruksenheten
Fiskefunktionen
Registrering
Skåne läns författningssamling
Pärmen
Akten